

Expeditie Wijk van de Toekomst

Regio Foodvalley, Barneveld

2 december 2019

Sociale innovatie belangrijkste uitdaging

De verwachtingen voor deze Expeditie zijn divers. Wethouder Harke Dijksterhuis van de gemeente Nijkerk wil aan de slag. Maar er zijn veel indianenverhalen en hij vraagt zich af wat de feiten zijn. Ben Oorsprong van de Gehandicaptenraad is benieuwd wat er allemaal speelt en wat dit voor zijn achterban kan betekenen. In het overleg met gemeenten is duurzaamheid momenteel nog niet het zwaartepunt. Robert Schenkel van Stedin is benieuwd hoe je alle plannen aan elkaar kunt knopen en hoe ga je daar als netbeheerder goed invulling aan kunt geven.

*‘Onze 4.200 huurwoningen van het aardgas af. Dat is wel een dingetje’,
Gert Hoogebeen van Woningstichting Barneveld.*

Wethouder Didi Dorrestijn-Taal licht toe dat toekomstbestendig en aardgasvrij speelt in Barneveld: ‘De Glind is onze eerste wijk van de toekomst. We zijn ook bezig met de warmtevisie-light. We bouwen het geleidelijk op. Belangrijke vraag is hoe je op gang komt en hoe je ervoor kunt zorgen dat er tempo in komt. Het is voor onze inwoners best spannend, want je komt achter de voordeur. Dat geldt in het centrum, maar ook in het buitengebied bij de agrariërs. We onderzoeken of een warmtewarmnet haalbaar is. Daar komen veel vragen bij kijken, wie heeft er bronnen, wie wil de exploitatie op zich nemen, wat is de rol van de gemeente. Barneveld is gelukkig een ondernemersgemeente, dus mensen die van aanpakken houden.’

Jacco Rodenburg (provincie Gelderland) geeft aan dat de nieuwe bestuurstermijn nu echt op gang komt. Daarom wil de provincie ophalen waar partijen in Gelderland tegenaan lopen en hoe de provincie hierbij kan ondersteunen. Gemeenten hebben de regierol en de provincie kan hen helpen om een versnelling op gang te brengen. De provincie kan ook zorgen voor vraagbundeling wat betreft de issues om samen sterker te staan in bijvoorbeeld Den Haag of bij de Europese investeringsbank. Hij constateert dat de vraagstukken in verschillende regio's erg vergelijkbaar zijn.

‘De vraagstukken zijn in de verschillende regio's erg vergelijkbaar. Accenten verschillen wel van gemeente tot gemeente. De focus ligt in eerste instantie vaak op techniek, maar we zien een verschuiving naar de sociale kant. In de sociale innovatie zit de grootste uitdaging’, Jacco Rodenburg, provincie Gelderland

Hoe zorgen we er voor dat de energietransitie voor iedereen betaalbaar en financieerbaar is en wie pakt hierbij welke rol?

Een aanmerkelijk deel van de bewoners kan de investering voor de energietransitie niet opbrengen. Wat betekent dit voor de kostenverdeling? Hoe zorgen we ervoor dat iedereen de energietransitie kan betalen en financieren? Wageningen, Ede en Barneveld onderzoeken samen of een energiedienst het vraagstuk van betaalbaarheid en financieerbaarheid kan oplossen. Daarbij doemen verschillende vragen op. Bijvoorbeeld of een sluitende businesscase haalbaar is. Of de vraag of de gemeente zelf moet gaan bankieren en installeren of dit aan de markt moet overlaten. En wie draagt de initiële ontwikkelingskosten en wie plukt de revenuen. Welke andere mogelijkheden zijn er om de energietransitie betaalbaar en financieerbaar te maken? Energiediensten zijn een van de mogelijke oplossingen en wellicht zijn er meer. Hoe zorgen we er voor dat de energietransitie voor iedereen betaalbaar en financieerbaar is en wie pakt hierbij welke rol?

Volgens Sanne Meelker (gemeente Wageningen) is financiële draagkracht een belangrijk aandachtspunt als je in een wijk aan de slag gaat. Op voorhand weet je dat een deel van de wijk financieel geholpen moet worden. Er worden kosten voor en achter de voordeur gemaakt; achter de voordeur kan niet iedereen dat dragen.

‘Voordat je met bewoners in contact treedt moet je als gemeente nadenken over oplossingen voor financiële knelpunten. Op voorhand weet je namelijk dat niet iedereen in staat is om dat zelf op te lossen’, Sanne Meelker, gemeente Wageningen

Wageningen heeft samen met Barneveld en Ede onderzocht of ze een soort energiedienst of woonabonnement zouden kunnen ontwikkelen. Het idee achter een energiedienst is dat de kosten voor energiemaatregelen gedekt worden door de besparingen. Uit het onderzoek blijkt dat sommige mensen weinig kunnen besparen omdat ze hun huis al heel spaarzaam verwarmen. Dan is de investeringsruimte beperkt en krijg je de businesscase moeilijk rond.

Nick Evers woont in De Glind en is voorzitter Dorpsbelang. Hij is medeondertekenaar van de intentieverklaring naar een Wijk van de Toekomst. ‘Veel oplossingen komen alleen binnen bereik als de financiering mogelijk is. Een bank kan dat lokaal niet oplossen; dat moet je landelijk aanpakken.

‘Er zijn mensen die niet mee willen of kunnen doen. Een idee dat tijdens ons gesprek opkwam is om te wachten totdat het Rijk voor iedereen kiest. Maar mensen wel een jaar of vijf de gelegenheid geven om het zelf te regelen. Of om energiebelasting te heffen naar rato van inkomen. Met de opbrengst kunnen we dan mensen tegemoet komen die weinig te besteden hebben’, Margreet Koetzier, gemeente Nijkerk

Hoe starten we met een wijkaanpak en hoe pakken we door?

De dorpentour in Barneveld maakt mensen enthousiast om aan de slag te gaan met de energietransitie. De Glind is een wijkinitiatief dat net gestart is. Veel initiatiefnemers willen net als de gemeente Barneveld dorpen en wijken toekomstbestendig en aardgasvrij maken. Maar ze vragen zich af wat hen te wachten staat, mede gezien de onzekerheden. Ze hebben vaak nog weinig ervaring met een wijkaanpak en zitten met de vraag: "Hoe starten we daarmee en wat komt er bij kijken?". Wie betrekken we erbij om de eerste ideeën uit te werken? En als je dan een tijdlang op weg bent, zoals Wageningen Benedenbuurt, hoe pak je door als het menens wordt en plannen en ideeën echt gerealiseerd moeten worden?

Jerphaas Donner licht toe dat de gemeente Barneveld wil leren en succes wil creëren: ‘Niemand weet precies hoe we dit moeten aanpakken. In De Glind waren bewoners al bezig met energiebesparing. De gemeente dacht, als we nog een zetje geven, dan kunnen we hier vlot van het aardgas af. Uit de eerste gesprekken bleek dat de agrariërs hier andere ideeën over hadden. ‘Je stapt er ‘blond’ in en wordt dan snel door de werkelijkheid met de benen op de grond gezet’.

‘Het is best lastig om nu beslissingen te nemen, terwijl je weet dat er allerlei ontwikkelingen onderweg zijn waarvan je nog niet precies weet wat ze gaan betekenen. Je kunt niet afwachten totdat alles helemaal duidelijk is. Die tijd hebben we niet.’

‘We moeten nu beginnen, want later is te laat’, Joost Straat, gemeente Barneveld

‘Veel gemeenten aarzelen om te starten omdat nog niet alles zeker is. Maar we kunnen niet wachten. Begin om te leren; wat werkt, wat werkt niet, wat kunnen we daar aan doen?’

Wanka Lelieveld (Wageningen Benedenbuurt) polste drie en een half jaar geleden of zijn buurt openstond voor de transitie en na wilde denken over de gewenste veranderingen. Dat bleek het geval. Er zijn flinke stappen gezet en de Benedenbuurt is inmiddels op weg naar uitvoering. Daarbij wordt het initiatief geholpen door een subsidie in het kader van de Proeftuin Aardgasvrije Wijken.

*'Het is een uitputtingsslag waarbij op den duur niet iedereen even enthousiast blijft als aan het begin. Je moet met elkaar heel veel beslissingen nemen, zowel voor mensen individueel als voor het collectief van de wijk. Hoe blijf je dit alles overzien?',
Wanka Lelieveld, Wageningen Benedenbuurt*

De aanpak in de Benedenbuurt is heel arbeidsintensief. Volgende projecten zouden sneller moeten kunnen omdat andere initiatieven kunnen leren van de Benedenbuurt en van andere wijken die vooroplopen.

Volgens Guus Morjan, Wijkplatform Barneveld, is er veel onwetendheid en onzekerheid. Bij elkaar gaat het om heel veel geld. Hoe gaan we dat doen? Er zijn verschillende doelgroepen met uiteenlopende achtergronden. De motieven om wel of niet mee te willen doen kunnen voor de een of de ander erg verschillen. Volgens Guus moet ieder individu keuzes kunnen maken.

'Vertrouwen en betrouwbaarheid zijn erg belangrijk om mensen in beweging te krijgen.'

'Kunnen we geen vijfjarenplan per wijk opstellen en dat uit gaan voeren', inwoner

Jack van der Pers, Alliander, is van mening dat we wijken zoveel mogelijk in samenspraak, harmonie, moeten aanpakken: Waar begin je? Wat kan er? Wat moet er? Binnen welke randvoorwaarden? We ontkomen er niet aan om iedereen te betrekken, want je komt achter de voordeur.

'Mensen een individuele keuze geven is vanuit het perspectief van de netbeheerder best lastig. We moeten voorkomen dat we dubbele infrastructuren aan moeten leggen', Jack van der Pers, Alliander

Uit de gesprekken komt de terugkoppeling dat, of je nu huurder of koper bent, je het niet door de strot kunt duwen. We moeten mensen verleiden. Waar zijn ze mee geholpen. Waarmee kunnen we ze verleiden. Met welke vragen zitten ze.

'Het kan zijn dat er in de wijk andere vraagstukken zijn dan energie, waarvoor je meer enthousiasme kunt creëren. Pak dat op en neem de energietransitie meteen mee.'

Gea Verhagen (inwoner Heveadorp) werkt met de initiatiefnemers van Wijk van de Toekomst Heveadorp mee aan een bewonersenquête. De resultaten laten zien dat er nog heel veel onduidelijk is. Niet alleen voor de bewoners, maar ook voor de initiatiefnemers. Voor de voortrekkers levert dat een dilemma op. Ze staan in contact met hun mede-wijkbewoners en hebben het vertrouwen. Als voortrekkers scheppen ze een bepaald beeld, maar zijn er niet 100% zeker van of ze dat wel waar kunnen maken.

'Er wordt een grote verantwoordelijkheid gelegd bij initiatiefnemers, waarbij het de vraag is of ze dat waar kunnen maken. Je belooft wat, maar weet nog niet echt zeker of je dat waar kunt maken', Gea Verhagen, Heveadorp

Judith van den Wildenberg (Burgerinitiatief) ziet het zowel als een opgave als een kans om jongeren te betrekken. Geïnspireerd door Melvin van der Kolf van het project 10x10 in Arnhem ziet ze mogelijkheden om jongeren op te leiden tot ambassadeur. Veel jongeren hebben een warm hart voor duurzaamheid. Dat zou je verder kunnen versterken.

'Begin klein, zodat je meteen kunt beginnen en bouw dat verder uit. Op een gegeven moment zullen we moeten doorpakken omdat er grotere stappen nodig zijn.'

Hoe ontzorgen we de woningeigenaren en welke kansen creëert dit voor de lokale economie?

Woningeigenaren zien vaak op tegen de rommel, de hinder en het gedoe die veel verbouwingen en energierenovaties kenmerken. Ze willen erop kunnen vertrouwen dat leveranciers hun beloften

waarmaken. Kortom ze willen dat hun leveranciers hen ontzorgen en de beloofde prestaties garanderen. Voor leveranciers schept dit nieuwe marktkansen. Plat DuS en Woonplein (Voorthuizen) zijn voorbeelden van initiatieven van lokale leveranciers die hun klanten een totaalpakket op maat leveren. Waar loop je tegenaan als je woningeigenaren een ontzorgingspakket wilt aanbieden?

Alex van de Klift (Plat DuS) heeft te maken met een doelgroep 60+ die vaak voor verbetering van het comfort gaat. De focus ligt dan op het aanpakken van de woningschil, waardoor de woningen op termijn geschikt voor andere, duurzame warmtebronnen. Alex vindt dat het nog best langzaam gaat en wil versnellen.

*'Plat DuS is een aanspreekpunt voor bewoners voor de uitvoering van maatregelen. Dat blijkt een pre, want als je alleen advies geeft, dan is het afbreukrisico groot',
Alex van de Klift, Plat DuS*

Jos de Kleuver (Rabobank en Woonplein) stelt dat de situatie voor geen enkele bewoner hetzelfde is. Er is altijd maatwerk nodig. In het Woonplein zitten verschillende partijen en disciplines met elkaar aan tafel. Daardoor kan het Woonplein de mensen een integraal en samenhangend voorstel voorleggen. De partners in het Woonplein hechten belang aan geloofwaardigheid en vertrouwen, ook op lange termijn. Ze hebben veel belang bij een solide aanbod en betrouwbare partners. Voor een bank is dat ook zwaarwegend in verband met de financieringsrisico's.

'Het is belangrijk dat bewoners vertrouwen hebben in zowel de aanpak, als in de betrokken partijen', Jos de Kleuver, Rabobank en Woonplein

'Voor nieuwe wijken kun je vooraf veel bepalen. De echte vragen hebben betrekking op bestaande wijken. Je ontkomt er niet aan om elke bewoner afzonderlijk te beschouwen. Hem zou je een pakket op maat moeten leveren. De woningeigenaar moet centraal staan en niet het aanbod', Martin Lentink, raadslid Barneveld

Yvonne Kleefkens (Vallei Energie) heeft in kaart gebracht welke kennis en ervaring beschikbaar is om de wijkaanpak en de energietransitie vorm te geven.¹ Er was nauwelijks ervaring, maar we hebben nu goede voorbeelden die we kunnen gebruiken. Er is heel veel ervaring opgedaan en we hoeven het wiel niet opnieuw uit te vinden. Op de 'tips & tools' die er al zijn kunnen we op doorbouwen en volgende stappen zetten. We moeten dan wel bereid zijn om gebruik te maken van wat er al is.

*'Ik ben twee jaar bezig en als we nu doorgaan zoals we afgelopen tijd gedaan hebben, dan zijn we over twee jaar nog steeds aan het beginnen',
Yvonne Kleefkens, Vallei Energie*

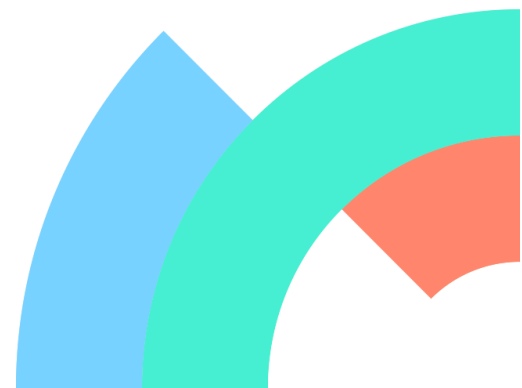
Tot slot

Wethouder Didi Dorrestijn-Taal constateert dat er tijdens de gesprekken veel gevraagd wordt om maatwerk. Een ander onderwerp dat eruit springt is vertrouwen; er is veel vertrouwen nodig om mensen in beweging te krijgen. En je moet voortrekkers koesteren, want ze doen veel voorwerk in de buurt.

'Bewoners die andere bewoners informeren en adviseren kunnen veel meer voor elkaar krijgen dan de gemeente zelf.'

Wat wethouder Dorrestijn betreft zou de vraag hoe we de energietransitie voor iedereen betaalbaar kunnen maken op de provinciale agenda moeten komen.

¹ Zie www.scolly.org

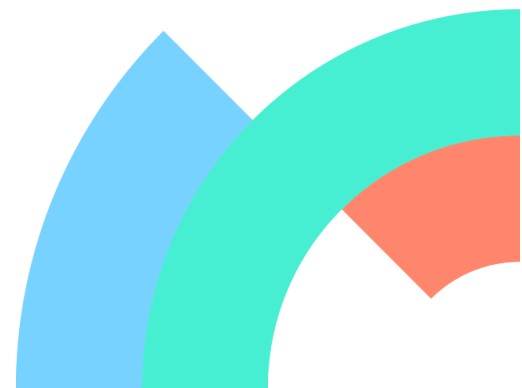

Jacco Rodenburg (provincie Gelderland) stelt vast dat de energietransitie gepaard gaat met onzekerheid. We vragen ons steeds af of we wel op de juiste route zitten. Sommigen roepen op tot een 'Deltaplan Aardgasvrij'. De term 'deltaplan' halen we er volgens Jacco bij als we met vraagstukken te maken hebben die we te ingewikkeld vinden om aan te pakken. Jacco gelooft niet in deltaplannen.

'We zullen veel kleine initiatieven door moeten zetten, met elkaar verbinden, opschaalen en als dat nodig is naar Arnhem of Den Haag brengen.'

De Staten hebben gezegd dat ze langjarig willen investeren in de energietransitie. Vooral nog is 30 miljoen per jaar gereserveerd. De Staten willen niet alleen investeren in de infrastructuur, maar ook in het op gang brengen van verbeteringen achter de voordeur. De opbrengst van deze Expeditie draagt er aan bij om hier invulling aan te geven.

Wijk van de Toekomst

Samen wijken toekomstbestendig maken

EXPEDITIE

HOE ZORGEN WE ER VOOR DAT DE ENERGIETRANSITIE VOOR IEDEREEN BETAALBAAR EN FINANCIERBAAR IS? EN WIE PAK HIERBIJ WELKE ROL?

JE WEEFT OP VOORHAND DAT ER MENSEN ZITTEN DIE FINANCIËEL GEHOLPEN MOETEN WORDEN

Heb aandacht voor kopers en huurders. Hoe verbind je alle partijen met elkaar?

HOE GAAN WE DE KOSTEN ZOWEL COLLECTIEF ALS ACHTER DE VOORDEUR DRAGEN?

Je moet vertrouwen hebben in degene die je ontzorgt

SOMMIGE MENSEN ZETTEN DE VERWARMING LAAG EN DRAGEN 3 TRUIEN

HIER IS NIET VEEL TE BESPAREN
Zorg dat iedereen mee kan doen d.m.v. een coöperatie

HOE KUNNEN WE HET ZO REGELEN DAT HET NIET ALLEEN VOOR DE HAPPY FEW BLIJFT?

Eerst besparen en kijken wat voor een energie je nodig hebt

VERDUURZAAMDE HUizen WORDEN ECHT MEER WAARD BIJ VERKOOP

WONINGABONNEMENT IS EEN MOGELIJKE OPLOSSING

HOE KUNNEN WE HET ZO REGELEN DAT HET NIET ALLEEN VOOR DE HAPPY FEW BLIJFT?

Wat moeten we wanneer doen?

Hoe gaan we al die plannen aan elkaar knopen als netbeheerder?

De uitdaging zit hem vooral in plannen.

Interessant onderwerp. Ik ben benieuwd wat er uit komt

Ik heb geen maatregelen nodig hoor!

ZORG VOOR JE BEGINT AAN VERTROUWEN EN ZORG DAT JE DIT WAAR KUNT MAKEN

HOE STARTEN WE MET EEN WIJKAANPAK? WAT KOMT DAAR BIJ KLIJEN EN HOE PAKKEN WE DOOR?

WIE ZIJN OOK ERGENS BEGONNEN LEREN EN SUCCES STONDEN CENTRAAL

GEbruik succesverhalen!

Nu is oke later is te laat!

HET IS EEN EXPEDITIE WEL GELD, GEEN GELD, ECHTSCHIEDING, ZIEKTE IEDEREEN HEEFT ZO ZIJN PROBLEMEN EN UITDAGINGEN

Leid jongeren op zij zijn de toekomst

Ieder individu moet zijn eigen keuze kunnen maken

Waar blijft het deltaplan warmte?

Benieuwd om nieuwe ideeën te horen.

Is er niet een rijksinterventie nodig, zodat iedereen mee moet doen?

van dwang naar verleiding

voorbeelden benoemen helpt om mensen te verleiden

HOE HOUD JE DE ENERGIE ERIN?

KLIK UIT DAT HET GEEN UITPUTTINGSLAG WORDT

ROLLEN VERANDEREN NA EEN TIJD

HOE ZORG JE DAT JE MET ZIN ALLEN DE JUISTE STAPPEN BLIJFT NEMEN

HOE KRUGEN MENSEN DE JUISTE HANDVATTEN

We moeten beginnen met de technologie die we nu hebben.

Help mensen een keuze te maken

betrek mensen oprecht en geef keuzes

Zoek harmonie.. er kan iets, er moet iets, men wil iets

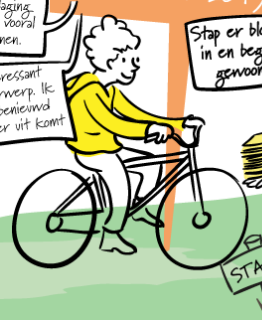
begin klein en leuk

Een plan per wijk Kom achter die voordeur

Neem huis aan huis interviews af en inventariseer de wensen en mogelijkheden

Begin altijd met een open gesprek maar geef ook richting

Maak er maatwerk van kijk wat er speelt

BEGIN ERGENS, MAAK KLEINE STAPJES EN DURF OOK TE LEREN VAN WAT ER FOET GAAT

STEM HET AANBOD AF OP DE PERSOONLIJKE BEHOEFTE

HOE ONTZORGEN WE DE WONINGEIGENAREN?

WE BIJEDEN EEN PALLET WAARUIT JE KUNT KIEZEN

GA MET BEWONERS BOUWMARKT EN BANK TEGELTIJK AAN TAFEL

BETROUWBAARHEID LATEN ZIEN NAAR BEWONERS MAAR OOK ONDERLING TUSSEN ONDERNEMERS

EN WELKE KANSEN CREEËRT DIT VOOR DE LOKALE ECONOMIE?

BUREN ZIEN BUREN BEZIG DIT WERKT ALS EEN LANGZAME OLIEVLEK

BESPARING IS LEUK MAAR COMFORT IS VAAK NOG BELANGRIJKER

WELKE WARMTEBROEN HET WORDT IS NU NOG NIET RELEVANT

DAT WERKT HEEL GOED

Vertrouwen in de overheid. Is duurzaam ook echt duurzaam?

met hypotheekregels gunstig maken

Bottom up en top down je moet naar elkaar toe groeien

Je ontkomt er niet aan om iedere woning en bewoner als bijzonder geval te beschouwen

stel het aanbod hier op af

Wat heeft u nodig?

Hier is het ontzorgteam!

PROFES CARTOGRAF